

Emlékerdő lesz a Roth-féle szálalóerdő

Molnár Dénes – doktorandusz¹

Dr. Frank Norbert – egyetemi docens, tanszékvezető¹

A Soproni-hegység hazánkra eső részének nyugati peremén alakította ki 1937-ben Roth Gyula professzor azt a kísérleti területet, amely erdész körökben Roth-féle szálalóerdőként vált ismertté.

Roth Gyula (1. ábra) 1904-ben *Vadas Jenő* indítványozására került az erdészeti kísérleti állomás központjába, a

1. ábra: Roth Gyula mellszobra az egyetemi botanikus kertjében (Fotó: Molnár D.)

gyakorlati és elméleti oktatás mellett természetes és mesterséges felújítási eljárásokkal, állományápolással, vetőmagvizsgálattal, származási problémákkal, fajok honosításával, a vadkár elleni védekezések lehetőségével, és vadtenyésztéssel foglalkozott.

Kutatási témái közé még az I. világháború előtt be akarta vonni a szálalóerdőt, azonban mikor erre sor kerülhetett volna, a főiskola Selmechánya elhagyására kényszerült. Az erdészeti oktatás Roth Gyula szülővárosába, Sopronba költözött, a korábbi kísérleti területek idegen országba kerültek, a hazai erdőgazdálkodásnak új gondokkal kellett megküzdenie. Roth Gyulát foglalkoztatta a szálalás hazai lehetősége, az 1935-ben megjelent Erdőműveléstan II. című tankönyve is kiterjedten foglalkozik a témákkal. Az 1936-os IUFRO Világkongresszus megszervezése után a

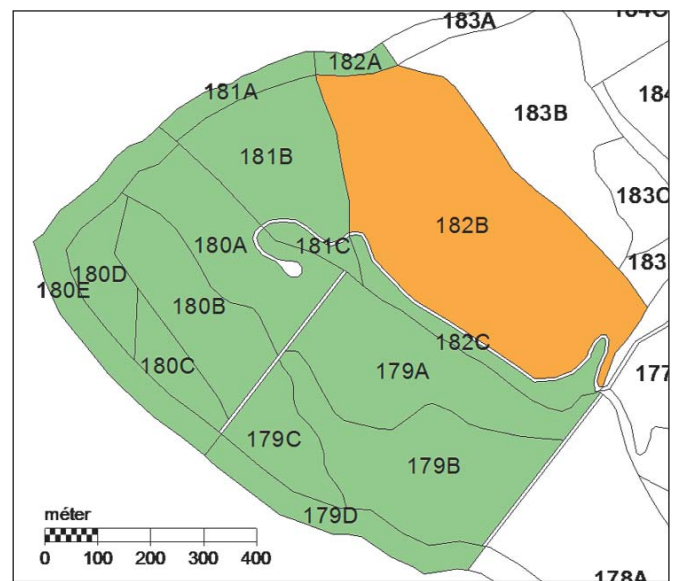
soproni tanulmányi erdőben 77,4 hektárnyi erdőterületet jelölt ki saját, kombinált – mai értelemben – szálalóvágásos módszerének bemutatására, amelyben ötvözte a csoportos felújítógás természetszerűségét a vonalhoz kötöttség térbeli rendezettségével. Így jött létre – Roth Gyula elnevezésével élve – a Hidegvíz-völgy szálalóerdő egy zömében középkorú, gyertyán-lucfenyő elegyes bükkösben.

A kísérlet kezdete óta eltelt több mint 75 évben a terület összetétele és mérete egyaránt jelentős változott. A kutatás kezdeti szakasza többé-kevésbé zavartalanul haladt, egy 1952-es leírás szerint a területen újult a bükk, a lucfenyő, a gyertyán, de még a kocsánytalan tölgy, a magas kőris, a korai és hegyi juhar, helyenként a madárcseresznye, a kislevelű hárs és a jegenyefenyő is. Roth Gyula az 1961-ben bekövetkezett haláláig vezette a kísérletet, amelyet 1962-től *Majer Antal* professzor vett át. Az első csapás 1975/76 telén következett be, amikor szélöntés miatt egy erdőrészt egész faállományát ki kellett termelni, majd 1981 és 1983 között egy másik erdőrészt termeltek le feltehetően Majer Antal tudta nélkül. Az 1984-et követő üzemtervezési ciklusban a természetvédelmi hatóság szigorú fakitermelési korlátozásokat rendelt el az elsődlegesen természetvédelmi rendeltetésű területen, ennek következtében a szükséges fahasználatokat nem tudták elvégezni, a kísérlet folytatása veszélybe került. A természetvédelmi moratórium megszűnése után *Koloszár József* professzor – a kutatás akkori vezetője – a kísérlet folytatása mellett döntött, de sajnos 1995/96 telére már csak egyetlen erdőrészt (Sopron 182/B) maradt alkalmas a szálalóvágással történő

vegyes korszerkezet kialakítására. A területen jelenleg folyó kutatásokat az Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet koordinálja *dr. Frank Norbert* egyetemi docens vezetésével. Az új erdőterv előkészítésekor lehetőség nyílt további erdőrészek bevonására, a Roth Gyula Emlékerdő létrehozására, így a következő erdőtervezési ciklustól már 71 hektáron – lényegében a Roth Gyula által a 30-as években kijelölt területen – folytatódhatnak a kutatások (2. ábra).

A területbővítés célja tisztelni hazánk neves erdészprofesszora előtt, valamint átfogó kutatások kezdeményezése, új tudományos eredmények elérése oktatók, Ph.D. hallgatók és diplomatervezők bevonásával. Az emlékerdőhöz tartozó részeket mindegyike elsődlegesen természetvédelmi, majd Natura 2000 és kísérleti rendeltetésű, a részletszintű előírások szerint a fakitermelések jelölését a mindenkori Erdőművelési Tanszékkel együttműködve kell végrehajtani.

Napjainkban a szálaló és átalakító üzemmódban kezelt erdőterületek növekedése újabb feladatok elé állítja az erdőgazdálkodót. Hazánkban hosszú évtizedek óta szálalással kezelt erdő nem található, a Sopron 182/B erdőrészt azonban egyike azon kevés területeknek, ahol a szálalóvágás bevezetésének köszönhetően mára már változatos álló-

2. ábra: A 71 hektárosra kiegészült kísérleti terület elhelyezkedése – Sopron 182/B (világosbarna), újonnan bevont területek (zöld). Készítette: Molnár Miklós

¹ NYME EMK Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet, Erdőművelési Tanszék

3. ábra: A Sopron 182/B erdőrészlet vegyes korú állománya (Fotó: Frank N.)

mányszerkezet alakulhatott ki (3. ábra).

Az erdőszerkezet változása, a faki-termelések ütemezése a kutatás kezdete óta dokumentált, a korábbi tapasztalatokat *Koloszár József* 2013-ban megjelent „A Roth-féle szálalóerdő története” című könyve foglalja össze. A kísérleti területről összegyűjtött történeti adatok új lendületet adtak a kutatásnak, a Sopron 182/B erdőrészlet az egyetemen futó *Silva naturalis – A folyamatos erdőborítás megvalósításának ökológiai, konzervációbiológiai, közjóléti és természetvédelmi szempontú vizsgálata* című TÁMOP projektjének, Ph.D. és diplomamunkák vizsgálati helyszínévé vált. A Prodan-féle elméleti szálaló modellt összehasonlítási alapul véve megállapítottuk, hogy az átmérőadatok alapján a terület faállománya jól közelíti a modellt (4. ábra).

2013 szeptembere és 2014 márciusa között a 15 cm-es mellmagassági átmérőt elérő faegyedeket tekintve teljes faállomány-felvételt végeztünk Field-Map rendszer segítségével. A fákhöz koordinátát, fafajt, mellmagassági átmérőt, magasságot, koronavetületet, koronahosszt, valamint egészségi állapotot és törzsmínőséget jellemző értéket rendeltünk a TAEG Zrt. munkatársainak útmutatásai szerint. Külön megjegyzésben tüntettük fel a fattyúhajtásos, villás, gyantafolyásos stb. egyedeket. Létrejött a közel 70 000 rekordot tartalmazó adatbázis, amelynek számítógépes és terepi ellenőrzését már elvégeztük. A megfelelő pontosság érdekében állan-

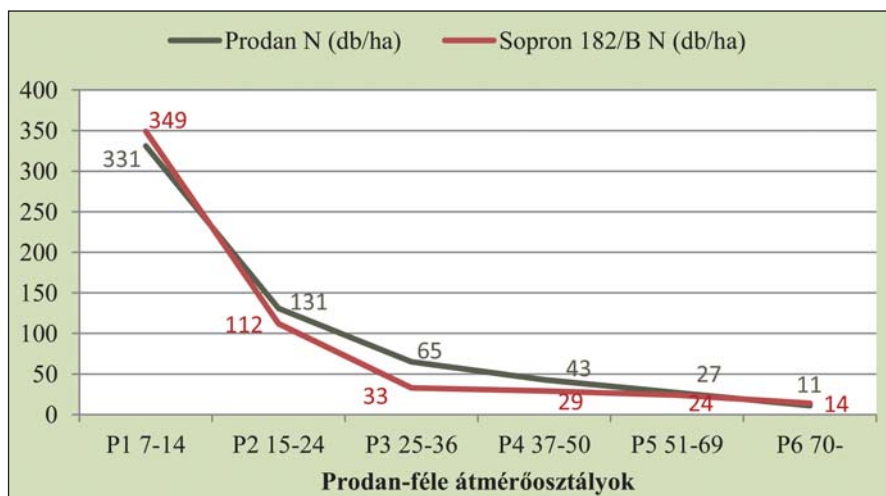
dósított mérési referenciapontjainkat a Földmérési és Távérzékelési Tanszék munkatársainak bevonásával, geodéziai műszerekkel újramértük, a fapozíciók korrigálása és a koronavetületi tér-

kép pontosítása folyamatban van. A korrekció után statisztikai és térinformatikai szoftverek segítségével lehetőség nyílik majd részletes faállomány-szerkezeti vizsgálatokra, az átalakítási folyamat számítógépes modellezésére, további szakterületek bevonására a termőhelyi tényezők és állományjellemzők összefüggéseinek feltárásához.

Az ismét több erdőtagot magába foglaló kutatási területen az átalakítási folyamatok dokumentálása és modellezése, a gyakorlat számára is használható információk megszerzése a célunk.

Irodalom

- Koloszár J. (2013): A Roth-féle szálalóerdő története – 1936 és 2011 közötti időszak. NymE-ERFARET Nonprofit Kft., Sopron.
- Frank N. (2014): Roth Gyula (1873–1961) élete és munkássága. Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron. 2. kiadás.
- Roth Gy. (1949): A szálalóerdőről. *Erdészeti Lapok*, 85 (4): 91–92.
- Roth Gy. (1999): Erdőműveléstan II. Erdő és Faipari Mérnök Hallgatók Selmeci Társasága, Sopron. (reprint kiadás) 🌿

4. ábra: Törzsszám-eloszlás Prodan-osztályonként (Készítette: Molnár D.)

Erdei vadkárbecslési segédletek

A NAIK Erdészeti Tudományos Intézet megújította az erdei vadkárbecslési segédleteket. A tavaly megrendezett károni szakértői konferencián elhangzottaknak megfelelően a 2014-2015. évre a fajlagos értékeket átdolgoztuk, az általános költségeket 30 %-ra növeltük, valamint a szöveges magyarázatban a „főlös csemeteszámon” megjelenő vadkárértékeléssel kapcsolatos álláspontunkat részletesebben kifejtettük. A 2014-es

szakértői konferencia szakmai kiadványának megjelenése februárban várható. A megújított erdei vadkárbecslési segédletek az ERTI honlapján érhetőek el.

Nagy Imre
ERTI

Hirdessen az Erdészeti Lapokban!